

Streszczenie w języku polskim i angielskim rozprawy doktorskiej zatytułowanej
„Straż Graniczna Rzeczypospolitej Polskiej w przeciwdziałaniu
przestępczości transgranicznej”
opracowanej przez mgr Karola Kaczanowicz
pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Krzysztofa Rokicińskiego

Niniejsza dysertacja jest zwięźczeniem doświadczeń wynikających z pracy zawodowej oraz podsumowaniem badań na temat przestępczości transgranicznej. W rozprawie poruszono zagadnienie zwalczania przestępczości transgranicznej przez Straż Graniczną Rzeczypospolitej Polskiej.

Genezą podjęcia tematu rozprawy nad zjawiskiem przestępczości transgranicznej był brak w literaturze z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego spójnej publikacji, która poruszałaby przedmiotowe zagadnienie. Brak jest również, jednolitej definicji przestępczości transgranicznej w prawodawstwie polskim. Kolejnym elementem mającym wpływ na podjęcie decyzji obszarowej odnośnie prowadzonych badań był fakt, iż przestępczość transgraniczna jest dynamicznym zjawiskiem, która generuje nowe, nieomawiane jeszcze w literaturze, zagrożenia dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Obszar badań obejmują fenomenologię tego procederu, na którą składa się dynamika i struktura przestępczości transgranicznej, sposób popełniania przestępstw i niektóre elementy świata przestępczego. Zagadnienie przestępczości transgranicznej zostało opisane z punktu widzenia etiologii kryminalnej, która skupia uwagę na badaniach czynników przyczynowo-skutkowych przestępczości, a więc zastosowano w znacznej mierze podejście heurystyczne. Analiza przyczyn obejmuje badania podmiotowości grup przestępczych i osób zaangażowanych w przestępny proceder. Ponadto dodatkowym elementem badań były przedmioty przestępczych procederów, takie jak: handel ludźmi, handel ludźmi na potrzeby pracy niewolniczej, przemyt nielegalnych migrantów, materiałów akcyzowych, narkotyków, broni i amunicji, fałszerstwa dokumentów oraz przerzut przez granicę państwową kradzionego mienia.

W efekcie zestawienia czynników podmiotowych, przedmiotowych, uwarunkowań prawnych oraz możliwości sił i środków, które służą przeciwdziałaniu zjawisku przestępczości transgranicznej, dokonano oceny efektywności działań Straży Granicznej. Ocenę oparto o badania wstępne i zasadnicze, w znacznej mierze oparte o wywiady eksperckie ze specjalistami z zakresu rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania przestępczości transgranicznej.

Rozprawa ma charakter kryminologiczny, nie oznacza to jednak, że Autor pomija zagadnienia prawno-karne dotyczące tej problematyki, gdyż aby poprawnie definiować zjawiska i zrozumieć zakres przestępstw wychodzących w skład tytułowej przestępczości transgranicznej, należy odnieść się do zagadnień z prawodawstwa polskiego i międzynarodowego. Ze względu na przyjęte ramy rozprawy i ograniczenia badawcze, praca nie wyczerpuje w pełni zagadnień z pogranicza przestępstw transgranicznych, a podejmuje badania węzłowych zagadnień z tego zakresu, w której autor proponuje rozwiązania w omawianym zakresie.

Przedmiotem badań niniejszej rozprawy była przestępczość transgraniczna.

Główny problemem badawczy, sformułowano w formie następującego pytania: „Jakie są możliwości zwiększenia efektywności zwalczania przestępczości transgranicznej?”.

Głównym celem podjętych badań było dokonanie analizy zagadnień związanych z przestępczością transgraniczną i ujęcie jej w pewne ramy formalno-prawne oraz sformułowanie postulatów w zakresie poprawy efektywności działania Straży Granicznej w zakresie zwalczania zjawiska przestępczości transgranicznej. W ramach rozprawy pominięto w dużym stopniu z przestępstwa transgraniczne, które cechuje niska szkodliwość ekonomiczno-społeczna, taka jak przemyt mrówczy czy przestępczość turystyczna. Uwagę skupiono na zorganizowanych elementach przestępczości transgranicznej, która w znacznej skali może wpływać na gospodarkę krajową i regionalną oraz niejednokrotnie dotyczyć wewnętrznej oraz międzynarodowej polityki.

Podejmując próbę rozwiązania problemu i realizacji celu badawczego w pracy postawiono **hipotezę roboczą** o treści: „Zwiększenie efektywności zwalczania przestępczości transgranicznej przez Straż Graniczną Rzeczypospolitej Polskiej jest możliwe w wyniku wprowadzenia zmian w prawodawstwie polskim oraz zdecydowanej poprawy posiadanych zasobów”.

Podjęte problemy, cele badawcze i hipotezy zdeterminowały bezpośrednio **strukturę dysertacji** oraz miały wpływ na zawartość merytoryczną poszczególnych rozdziałów.

Pracę podzielono na wstęp w którym zawarto warstwę metodologiczną, 4 rozdziały metodyczne i zakończenie. Całość opatrzone stosowaną bibliografią, a ponadto dodano spis tabel, rysunków i załączniki.

Pierwszy rozdział pracy dotyczy prawnych uwarunkowań przestępczości transgranicznej. W jego ramach zawarłem definicję przestępczości transgranicznej wraz z historią zjawiska, wybrane przepisy prawne z prawodawstwa polskiego oraz międzynarodowego. Ponadto umieszczono informację o tendencjach krajowych i międzynarodowych rozszerzenia kanonu

przestępstw transgranicznych. Rozdział ten stanowi bazę pojęciowo-definicyjną pracy i ma na celu ujednoczenie tej warstwy, gdyż jest ona wielokontekstowa i powoduje rozbieżności interpretacyjne.

Dwa kolejne rozdziały merytoryczne są bazą w zakresie informacji i danych, a także procesów zachodzących w przedmiocie badań.

W rozdziale drugim badaniom poddano Straż Graniczną, jako służbę przeznaczoną do zwalczania przestępczości transgranicznej. Została scharakteryzowana ta formacja, zakres jej działania, struktura oraz zadania pod względem zwalczania przestępczości transgranicznej. Ponadto analizie został poddany historyczny proces jej transformacji w Polsce.

Rozdział trzeci obejmuje charakterystykę przestępczości transgranicznej, z uwzględnieniem geograficznych i ekonomicznych przyczyn jej powstawania. W tym rozdziale opisana została również strona podmiotowa i przedmiotowa przestępczości transgranicznej, wraz z podziałem przestępstw w tym obszarze, opisując wykrywalność poszczególnych rodzajów przez funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Rozdział czwarty jest syntezą wyników badań cząstkowych zawartych w poprzednich rozdziałach, gdzie zestawiono i wielokryterialnie dokonano finalnych badań w przedmiotowym zakresie, a jego wyniki przedstawiono we wnioskach końcowych. Rozdział ten zawiera badania w zakresie możliwości transformacji Straży Granicznej w odniesieniu do zwiększenia efektywności przeciwdziałania przestępczości transgranicznej. Dokonano oceny efektywności działania SG w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej oraz sformułowano postulaty w zakresie poprawy efektywności działania Straży Granicznej w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej.

Syntezę badań zawarto w zakończeniu w postaci wniosków końcowych w formie postulatów wypracowanych w toku prowadzonych badań w obszarze poprawy efektywności działania Straży Granicznej w zakresie zwalczania przestępczości transgranicznej.

“Polish Border Guard in counteraction cross-border crime”

This dissertation is the culmination of experiences resulting from professional work and a summary of research on cross-border crime. The dissertation addressed the issue of combating cross-border crime by the Polish Border Guard.

The origin of the subject of the dissertation on the phenomenon of cross-border crime was the lack of a coherent publication in the literature on internal security that would address the issue. There is also no uniform definition of cross-border crime in Polish legislation. Another element influencing the decision of the area regarding the conducted research was the fact that cross-border crime is a dynamic phenomenon that generates new threats to the security of the Republic of Poland that are not yet known in the literature.

The area of research includes the phenomenology of this practice, which consists of the dynamics and structure of cross-border crime, the manner of committing crimes and some elements of the criminal world. The issue of cross-border crime has been described from the point of view of criminal etiology, which focuses attention on factors research

cause-and-effect crime, hence the heuristic approach was applied to a large extent. The analysis of the causes includes investigating the subjectivity of criminal groups and people involved in the criminal activity. In addition, the additional elements of the research were the subjects of criminal activities, such as: human trafficking, human trafficking for the purpose of slave labor, smuggling illegal migrants, excise material, drugs, arms and ammunition, document falsification and transfer of stolen property across the state border.

As a result of the comparison of subjective factors, subject factors, legal conditions and the possibilities of forces and measures that serve to counteract the phenomenon of cross-border crime, the effectiveness of the Border Guard was assessed. The assessment was based on preliminary and basic research, largely based on expert interviews with specialists in the field of recognition, counteraction and combating cross-border crime.

The dissertation is criminological, however, this does not mean that the author omits legal-criminal issues concerning this issue, because in order to correctly define phenomena and understand the scope of offenses that are part of cross-border title crime, it is necessary to refer to issues from Polish and international law. Due to the adopted framework of the dissertation and research limitations, the work does not fully cover issues from the borderline of transboundary crime, and undertakes studies of nodal issues in this field, in which the author proposes solutions in the discussed scope.

The subject of the study of this dissertation was cross-border crime.

The main research problem was formulated in the form of the following question: "What are the possibilities to increase the effectiveness of combating cross-border crime?".

The main objective of the undertaken research was to analyze issues related to cross-border crime and to include it in a certain formal and legal framework and formulate demands for improving the effectiveness of the Border Guard in combating the phenomenon of cross-border crime. The dissertation largely omitted cross-border crimes, which are characterized by low economic and social harm, such as ant contraband or tourist crime. Attention was focused on organized elements of cross-border crime, which on a large scale may affect the national and regional economy and often refer to internal and international policy.

Attempting to solve the problem and accomplish the research goal at work, a working hypothesis was put forward: "It is possible to increase the effectiveness of combating cross-border crime by the Border Guard of the Republic of Poland as a result of changes in Polish legislation and a significant improvement of resources"

The problems, research goals and hypotheses that were undertaken determined the structure of the dissertation directly and had an influence on the substantive content of individual chapters.

The work was divided into an introduction in which the methodological layer, 4 methodical chapters and ending were included. The whole has a bibliography and additionally a list of tables, drawings and attachments has been added.

The first chapter of the work concerns the legal conditions of cross-border crime. Within its framework, I included the definition of cross-border crime together with the history of the phenomenon, selected legal provisions from Polish and international legislation. In addition, information about national and international trends on the extension of the canon of cross-border crimes was provided. This chapter is the conceptual and definitional basis of the work and aims to unify this layer, because it is multi-context and causes discrepancies in interpretation.

The two subsequent substantive chapters are a base in terms of information and data, as well as processes taking place in the subject of research.

In the second chapter, the Border Guard was tested as a service intended to fight cross-border crime. This formation, scope of its operation, structure and tasks in terms of combating cross-border crime were characterized. In addition, the historical transformation process in Poland has been analyzed.

The third chapter covers the characteristics of cross-border crime, taking into account the geographic and economic reasons for its creation. This chapter also describes the subjective and objective side of cross-border crime, together with the division of crimes in this area, describing the detectability of particular types by Border Guard officers.

The fourth chapter is a synthesis of the results of partial research included in the previous chapters, where the final tests in the above-mentioned area were summarized and multi-criteriaed, and its results were presented in the final conclusions. This chapter contains research on the possibilities of transformation of the Border Guard with regard to increasing the effectiveness of combating cross-border crime. The assessment of the effectiveness of the operation of the Border Guard in the area of combating cross-border crime was made, as well as the postulates regarding improvement of the Border Guard's effectiveness in combating cross-border crime.

The synthesis of the research was included in the conclusion in the form of final conclusions in the form of postulates developed in the course of conducted research in the area of improving the effectiveness of the Border Guard in combating cross-border crime.